

ését látja gyenge pontnak. Véleménye és tapasztalata szerint, mondja az ismertető, épen a fegyelmezés nehézsége a legnagyobb, sőt talán egyetlen gyengéje a munkaiskolának. Igen! Ha a fegyelem alatt a hadsereg közös idejéből ismert „Disciplin“ és „Drill“ értendő. De volt-e már Macskássy úr gyárakban, ahol a legnagyobb munkafegyelem uralkodik minden zaj és emberi hang dacára? Túrhetetlennek tartja a más hangját a maga tolatkodó és fegyelmet nem ismerő hangja mellett? Tudja magát annyira fegyelmezni, hogy a gyenge tanuló megkezdett beszédébe a maga hatalomadta erőfölletével bele ne fegyelmetlenkedjék? Szinte hallom szájából a régi mondókát egy betű javításával: Csend, rend, fegyelem, Aki rossz, azt megverem!

A Pedagógiai Szeminárium e tanévi 8. számában egyik sok tájékozatlanságot eláruló cikk igyekszik megmenteni a polgári iskolát attól a veszélytől, hogy beolvadjon a nyolcosztályos elemi iskolába. Mert hiszen véleménye szerint mindkét iskolába csak időkitöltés miatt írják be a szülők gyermekeiket, anyagi tehetségük szerint válogatva a kettő között. Kár, hogy nem érdeklődött a cikk írója a szülők véleménye iránt; kár, hogy nem ismeri a polgári iskola tantervét; kár, hogy nem ismeri a polgári iskola szakrendszeren alapuló munkáját; kár, hogy nem ismeri a polgári iskolai tanárképzésnek a tanítóképzést jóval túlhaladó magas fokát; kár, hogy képesnek tart egy embert olyan sok szakismeret alapos átfogására, amit a polgári iskolában csak több ember megosztva tud nyugodt lélekkel ellátni; s végül kár, hogy nem ismeri a líceum új szervezetét, amely szerint ez növendékeit a gimnáziumból és polgári iskolából veszi, de nem a nyolcosztályú elemiből. Az egybeolvadástól csak akkor kellene közösen tartani, ha a nívó azonos lehetne. Azt hisszük azonban, hogy az a lehetetlenné vált helyzet is megszűnik, hogy egy-két tárgyból tett különbözőzeti vizsga alapján az elemi iskola V—VI. osztályából át lehessen lépni a polgári iskola II—III. osztályába, amint ez lehetetlen a gimnáziumba is. Mert a kör szélessége és feldolgozási módja nemesak a kijelölt tantárgyakban különbözik.

Stömpl Gábor a Jánoshegyet és környékét írja le.

Marosvári Tibor a Varsó egyik külvárosában kialakult szükségiskola mindennapi életbe torkolló munkálkodását ismerteti. Alapelv, hogy a gyermek mindent közvetlen maga tapasztalatából ismerjen meg.

A folyóirat Mintatanítások rovatában Ligeti Béla közli a keményítőnek a polg. isk. IV. osztályában való tanítását. Érdemes hasonló cím alatt Jeges Sándor: Vegytanítás a cselekvő iskolában című könyvében megjelent tanítási vázlattal összehasonlítani.

Matzkó Gyula.

H I R E K.

A lengyel közoktatás múzeuma.

Nélkülözhetetlenül szükséges, hogy közoktatásunknak minél jobban és minél tökéletesebben kiépített múzeuma legyen, — mondta egy lengyel pedagógus. — Csodáltam, hogy a meglévő Pedagógiai Múzeumot mai állapotában elindulásnak tekintik a lengyelék, holott már most is fokozott figyelmet érdemel a lengyel határokon túl dolgozó pedagógustól is, mert a lengyel

közoktatásnak ez a jelensége és ténye az európai tanügyi múzeumok mellé helyezhető bátran s lengyel részről büszkén is.

Mindenesetre ebben a múzeumban megtalálja a lengyel tanító és tanár mindarra a feleletet, amit az iskolai élet felvet. A lengyel közoktatásügy története, múltja és jelene beszédesen áll a szemlélő elé. A fokozatosan épülő és önmagát építő lengyel közoktatási szervek élnek is ezzel a „beszédes“ jelenséggel és szorgalmasan látogatják, tanácsokért mennek a Pedagógiai Múzeum épületébe, ahol a nevelésnek és oktatásnak egészségesen tiszta levegője árad szerte széjjel.

Az épület folyosójának falait ellepik azok a kivilágítható térképek, amelyek beszámolnak arról, hol és milyen iskolatípus van a lengyel birodalom területén. Az egyik az elemi iskolákat mutatja, a másik a középiskolákat, a harmadik a felsőbb oktatást. Külön térképen látható az állami iskolák sokasága és más térkép tünteti fel a felekezeti és magániskolákat.

A múzeum keretében vannak az egyes tantárgyak szemináriumai, ahol szakfelügyelők és szaktanárok beszélhetik meg a szaktárgyi kérdéseket. Minden szaktárgynak megvan a maga helyisége, a maga hivatalos és programszerű munkaideje, a maga szakknönyvtára és szakfelszerelése. Szóval mindaz, ami „szakbavág“. A munkamenetről kiadványok készülnek, amelyek a szaktárgyi ismereteket népszerűsítik és terjesztik.

A hazai és külföldi pedagógiai és szaklapok olvasóterme, a tankönyvkönyvtár történeti felosztás szerint ugyancsak itt található. (Sajnos, magyar pedagógiai folyóirat, szaklap és tankönyv még ma nincs. Ezt nemcsak a lengyelek sajnálják és nélkülözik, hanem nekünk is kellene. A legközelebbi jövőben gondoskodnunk kellene ennek megalapításáról!)

A lengyel Pedagógiai Múzeum helyiségeiben és a folyosókon állandó kiállítás van. E kiállítás célja és jelentősége abban van, hogy bemutatja hogyan lehet és kell a kézimunkatanítást a többi tantárggyal összefüggésbe hozni; hogyan és mennyire van szüksége az iskolának jó kézimunkaoktatásra, szakszerűen vezetett kézimunkaórákra s hogy mindezt az egyes szaktanárok mennyire nem nézhetik le, mennyire nem vethetik el.

Ez az állandó és didaktikailag felépített kiállítás bemutatja a tanulók munkáin, hogy mit lehet és kell csinálni fából, vasból, drótból, fémzsből, üvegből és fonalból.

Az iskolai szertárak egész anyagát a gyerekek maguk állítják elő a szaktanár és a kézimunkatanár együttes munkája és terve alapján. A fizikai szertár oly gazdagsága látható és állítható elő, hogy minden tanuló, vagy legalább is 3–4 tanuló kezében tarthatja a kísérlethez szükséges műszert. Az iskolai segédeszközök mind a kézimunkateremben és a kézimunka órákon készül, ha az iskola értékelni tudja azt a nevelői munkát, amely a magas színvonalra emelt kézimunka-oktatás berkeiben folyik. Az iskolai telefon, a rádió, a villany és sok minden készül ott. Ezeknek a javítása, vagy elkészítése minden lengyel gyermek ajándéka, amelyet az iskolától kap s amelyben oly nagy jelentősége van éppen annak a szónak, hogy: *lengyel*. Minden iskolát járt lengyel embernek tudnia kell a villannyal, a rádióval, a gázzal, a géppel szakszerűen bánni, — egy szaktanár mondta nekem, — mert ezek a mindennapi életben és a katonai életben lépten-nyomon előfordulnak. Az

élethez és a katonasághoz pedig minden lengyelnek köze van, vagy lesz.

És megtanít minket a lengyel kézimunkaoktatás éppen a Pedagógiai Múzeum kiállításán arra, hogyan lehet a hazafias nevelést tettekre váltani, a beszéd helyett tényeket felmutatni. A lengyelség legnagyobb boldogsága és öröme a tenger és a levegő. E kettőt kell szeretnie minden lengyel gyermeknek és e kettőt kell meghódítania mindegyiknek újra és újra nemzete javára. Ezért épülnek oly tökéletes repülőgép- és hajómodellek a lengyel iskolák kézimunka óráin.

Aztán megtanítja őket arra, hogyan kell megbecsülnünk mindent, azt a félredobott, félrerugott drótdarabot, acéllemezt, vagy orvosságos üveget is. Megtanít és megmutatja, hogy egy kis szeretettel, egy kis akarattal, egy kis megszerzett tárgyi tudással, mennyi sok szépet, hasznosat és jót lehet csinálni. Mert egy pl. felibe fűrészelt orvosságos üvegből és egy darab haszontalannak látszó lemezből gyönyörű hamutartót lehet készíteni s azzal valakinek örömet szerezni. Magamnak, vagy másnak. Mindegy, de lehet és kell is. Mert az a darab üveg, az a darab vas is érték, csak tudni kell élni vele, érteni kell a kiaknázásához. A lengyel kézimunkaoktatás főcélja az, hogy takarékosagra neveljen, esztétikára neveljen, hazafiságra és emberiségre. Ad tárgyi tudást minden tanulóknak, ad elsajátítható készséget, de ezen felül és elsősorban megtanít minden kis lengyel iskolást arra, hogy meg kell becsülni mindent, minden anyag szép, minden anyagot lehet és kell is szeretni. Megtanítja őket arra, hogy az anyaggal lehet és tudni kell beszélni. Fokozatosan rávezeti a tanulókat az anyag nyújtotta lehetőségek értékesítésére. Minden lengyel gyermek azzal hagyja el az iskola padjait, hogy megérti a fának, vasnak, üvegnek egyéni beszédét s tudja, hogy ezt hasznosítani nemzeti kötelesség.

És igen érdekes, hogy éppen a Pedagógiai Múzeumban, s hogy éppen a tanulók munkáival egyidejűleg mutatják be a kézimunkatanárok nyári tanfolyamainak eredményét is. A legkényesebb műszerekig mindent meg kell tudni csinálni a kézimunkatanárnak s ezt a fokozatos fejlődést, a tanfolyam idejének gazdaságos kiaknázását tényeken szemlélhetjük.

Amikor elindultam a sok és nagy élményt nyújtó warszawai Pedagógiai Múzeumból, a titkárnő még egy percre megmutatta az aznapi póstának egy angol és egy francia levelét, amelyben a flödrajzi szeminárium munkájának ismertetését kéri „nyugatra“, mert — úgy szól a levél, — tudjuk, hogy önök-nél sokat tettek ezen a téren s mi fel akarjuk használni az önök eredményeit, tapasztalatait.

Azt hiszem, nem sok hozzátenni valóm van ez elismeréshez. S ha mégis van kívánságom és gondolatom, az az, hogy az évszázados lengyel—magyar kulturális kapcsolatok minél szélesebb kiépítéséhez vezetne, ha közelebb kerülnének egymáshoz éppen a pedagógia területén is! Magyar s lengyel részről egyaránt sokat és érdekeset tanulhatunk egymástól!

sz. Csorba Tibor.

Lapunk jelen száma 96 oldal. A Cselekvés Iskolájára a f. évi előfizetési díj az Angol-Magyar Bank R. T. szegedi fiók Szeged 26.228. számú csekkzámlájára küldendő be.

Ablaka György nyomdája—Szeged, Kálvária-utca 14. — Telefon: 10—84.

